

ДВА ЛИСТИ ІВАНА ЧЕНДЕЯ

З Іваном Чендеєм я познайомився ще тоді, коли працював у Свалявському районі, секретарем райкому. То для письменника були лихі часи: його виключили з партії, перед ним зачинилися двері видавництва. Після книги “Березневий сніг” він спромігся за десять років видати тільки дві книги – обі вийшли у Києві. Це було перевидання роману “Птахи полишають гнізда” разом із прекрасною повістю “Луна блакитного овиду” та ще книга під назвою “Зелена Верховина”, до якої увійшли перевидання повісті “Терен цвіте” та декількох його оповідань. А він хотів, щоб його видали в Ужгороді... А ще ідеологічні керівники вимагали від нього зустрічей з робітничим класом і творів про робітничий клас.

І приїхав на Свалявщину, щоб збирати тут матеріал для книги нарисів про людей району. Ми тоді із ним часто зустрічалися, бесідували. Він бачив, що я цікавлюся літературою, а мені любилося, що він не замовчував, що нам заважало нормально жити.

Тоді критикували “Собор” Олесея Гончара, а я не бачив там нічого такого, що не було би правдою. Адже і в нашому краї закривалися церкви і перетворювалися на склади та спортзали. І в Чендейовому оповіданні “Пілюлі з-за кордону”, в головному персонажі якого упізнав себе один високопоставлений партійний діяч, у його повісті “Іван” також була правда. Він поважав людей-трудівників, про них з теплотою розповів у книзі “Свалявські зустрічі”. В “Іванових журавлях” він

сказав незаперечні слова: “Чесно робити важко, але від цієї роботи легко на душі”. І його письменницька робота була не легкою, але чесною.

З Іваном Михайловичем ми зустрічалися і в Ужгороді, куди мене перевели на роботу першим заступником голови облвиконкому. Я жив у будинку на вулиці генерала Петрова, близько від помешкання Івана Михайловича. Коли він почав будуватися, то мав багато клопоту, бо будівельні матеріали важко було дістати. Коли це було можна зробити, я допомагав йому отримати наряди на лісоматеріали.

І коли він лежав у лікарні, згадав про це, подякував. Ці два листи зберігаю. У той час він писав роман “Скрип коліски”. Він хотів знати мою думку про твір. Адже там є персонаж, у якому легко впізнати одного із секретарів обкому партії, який любив, усі в районах знали, пити тільки кагор і закусувати бараниною на рожні. Щоб читачі впізнавали прототипа, Чендей зберіг й ім’я цього керівника обласного масштабу – Віктор. Так саме й образом придишливого ревізора Георгія Івановича Шмоньки автор прозоро натякав на головного партійного ідеолога області.

Пропоную ці два листи Івана Чендея опублікувати у філологічній серії “Наукового вісника Ужгородського університету” – як промовисті штрихи до біографії видатного письменника.

Павло Федикович

№ 1

Глибокошановний Павле Антоновичу!

Уклінно дякую Вам за допомогу, аби зима не була студеною і непривітною.

Все зроблено було вельми акуратно, вчасно.

Дома поволі освоююся. Тільки не можу помиритися з думкою, що я вже не той, ким був, що сили не ті в руках і м’язах, що буду змушений себе у фізичній роботі обмежувати. Надія на те, що все до нас поволі повернеться, зріє.

Таким невчасним було моє захворювання.

Як тільки “Скрип коліски” отримаю, відразу Вам надішлю. Багато відгуків на опублікований розділ “Бібліоман”¹.

Добра Вам щедро, добра Вашій шанованій родині!

*Щиро Іван Чендей.
Ужгород, 16 / I – 87 р.*

№ 2

Дорогий Павле Антоновичу!

Нарешті маю можливість надіслати Вам “Скрип коліски”².

У Вашій особі переді мною читач розуміючий і знаючий, а тому залишається сказати: читайте, а при нагоді все-все мені скажіть, що складеться у Вас на думці. Ваша думка для мене буде дійсно цікавою, цінною.

Що про себе?

Знову опинився в лікарні. Лежу в цій палаті стаціонару так званого Цеелка на вул. Толстого, в центрі гомінливого Ужгорода. На цей раз мене турбують уже справи не сердечні, а легеневі – дістав запалення прикоренева. Є, як бачите, і таке.

Не знаю, скільки мені тут іще бути. Певно, небагато. Головне, що кашель минув, що діла пішли на поліпшення.

Інак справи ледве не по-старому. За час, відколи я побував у “Карпатах”, провели частково газифікацію новобудови, а оце з теплінням будемо проводити роботи малярські, настилатимем підлоги і т. п.

Майже доведено до кінця й роботи по електриці. Отак поволі, поволі... Але ще є багато всілякої роботи.

Нарешті після хмурих мокрих днів нині сонячно. На душі веселіше, а коли так – і жити легше. Добра Вам і щастя, гараздів родині!

*Щиро Іван Чендей.
Ужгород, 16 / I – 87 р.*

---

¹ Розділ з роману “Скрип коліски” під назвою “Бібліоман” було опубліковано в газеті “Закарпатська правда” (1987, №№ 4, 6, 7 від 4, 6 і 8 січня). Про сільського вчителя-бібліомана Онисима Карповича Хоменка і про його домашню бібліотеку письменник розповів дуже правдиво. Схвальну рецензію на журнальний варіант роману – в часописі “Київ” (1986, №№ 5 і 6) – опублікував Василь Марко в районній газеті “Дружба” (Тячево, 1986, 24 липня).

² Роман “Скрип коліски” у видавництві “Карпати” було підписано до друку 18 грудня 1986 року, вийшов накладом 50 000 примірників. За роман “Скрип коліски” І.Чендей став лауреатом премії ім.А.Головка.

До друку підготував Павло Федикович